

A Goya és Dürer életművét bemutató Corvina-albumok összehasonlító elemzése

Goya festői életműve, Corvina, Budapest, 1987

ISBN 963 13 2258 0

Könyvészeti adatok: B/4 (24x31 cm), keménytablás, cérnafűzött, 148 oldal, ára: 270 Ft

Dürer életműve, Corvina, Budapest, 1995

ISBN 963 13 4070 8

Könyvészeti adatok: B/4 (24x31 cm), keménytablás, cérnafűzött, 120 oldal, ára: 2200 Ft

Mindkét album a Corvina Kiadó *A művészet klasszikusai* című sorozatában jelent meg. A sorozat ISSN-száma: 0236 5693. A sorozat kötetei egy-egy jelentős klasszikus művészt, leginkább festőt mutatnak be: Matisse, Raffaello, Giotto, Monet, Manet, Modigliani, Holbein, Botticelli, Renoir, Rembrandt, Goya, Leonardo, Michelangelo, Van Eyck, Bruegel, Bosch, Dürer stb. Az egyes albumok címe maga a szerző neve, így az érdeklődő már első pillantásra tudja, kiről szól a könyv.

A dolgozatomban tárgyalt két album Goya és Dürer életművét mutatja be. A könyvek külső megjelenésükben és kivitelükben nagyon hasonlóak, ahogy ez az egy sorozatba tartozó könyveknél el is várható. Azonos a méret, mindkettő keménytablás, cérnafűzött, még a terjedelem is hasonló. A külső címlapon a két művész egy-egy festménye látható (ahogy a sorozat többi kötetén is), amely az egész első borítót kitölti.

Azonban rögtön szemünkbe tűnik egy lényeges eltérés: a borítókön a két címet – azaz a két festő nevét – eltérő színnel, betűtípussal és méretben szedték, sőt, még a cím elhelyezése is más. A cím színe (Goya neve fehérrel; Düreré feketével, fehér keretben) magyarázható azzal az okkal, hogy a cím szava minél jobban elüssön a háttértől. A betűtípus (Goya neve nagy kezdőbetűvel, Düreré csupa nagybetűvel), a

méret (Goya nevét kisebb méretű betűkből szedték, mint Dürerét) és az elhelyezés (Goya neve egészen a borító jobb felső sarkában, Düreré beljebb) megváltoztatása azonban jelentős eltérés. Komoly oka kellett, hogy legyen a műszaki szerkesztőnek és a felelős szerkesztőnek, hogy ennyire szembetűnő változtatást hajtottak végre egy már futó könyvsorozat esetében. Úgy gondolom, alapvető követelmény egy sorozattal szemben, hogy kötetei egységes tipográfiával és kivittel készüljenek.

Még akkor is, ha esetünkben a két kötet megjelenése között nyolc év telt el, és ezekre az évekre esett a rendszerváltozás időszaka, ami a könyvkiadás terén is jelentős változásokat hozott. Ennek egyik legmarkánsabb jelét a hátsó borítón láthatjuk: az 1987-ben megjelent Goya-album ára 270 Ft, az 1995-ben, tehát a rendszerváltozás után kiadott Dürer-kötet ára már 2200 Ft. Egy szinte azonos kivitelű, terjedelmű és hasonló tartalmú könyv ára több mint nyolcszorosára nőtt nyolc év alatt! (A Dürer-kötet 2007-ben megjelent puhatáblás(!) kiadása már 3200 Ft, ami további 50%-os áremelést jelent 12 év alatt.) Az 1995-ös kiadású Dürer-kötet hátsó borítóján pedig már a technikai fejlődés által kikényszerített *szükséges rossz*, az ISBN-számból képzett vonalkód is megjelent. Szükséges rossz, mert a vonalkód a könyv esztétikai egységét és szépségét rombolja, csupán a kereskedelem és a könyvtári, bolti nyilvántartás megkönnyítésére használjuk.

A hátsó borítókon az ár megjelölésén kívül olvasható a sorozatcím – *A művészet klasszikusai* –, alatta megismétlődik az első borítón olvasható főcím. Ezt egy nyolc-tíz soros, a művésről szóló idézet követi, majd a sorozatban már megjelent, valamint az előkészületben lévő albumok felsorolása. Ide került a kiadó neve is: *Corvina*.

Az albumokat felnyitva láthatjuk, hogy mindkettő hasonlóan vastag (170-180 gr-os) ofszet és szintén vastag, fényes műnyomó papírok felhasználásával készült. De a minőség és a papírfajták aránya már eltérő. A korábbi kiadású Goya-kötet vastag ofszet papírja vagy tartalmaz valamennyi faanyagot, vagy sárgára színezték a papír anyagát. Ezzel szemben az újabb kiadású Dürer-albumnál fehér, famentes ofszet papírt használtak. A másik lényeges eltérés, hogy míg a korábbi Goya-kötetben szinte valamennyi színes és fekete-fehér képet műnyomó papírra nyomták (összesen 20 oldal ofszet és 128 oldal műnyomó), a későbbi Dürer-albumban már csak a színes

képeket nyomták műnyomó papírra (összesen 56 oldal ofszet és 64 oldal műnyomó). Tehát látszik egyrészt a minőségi szint emelkedése: a famentes papír használata; másrészt a takarékosagra törekvés fontossá válása: a drága műnyomó papír arányának csökkenése az ofszet papírral szemben. Ugyanakkor az újabb kiadású albumban nagyon szépen jelennek meg a fekete-fehér képek a famentes ofszet papíron, a legapróbb részletek is jól kivehetők. Ez minden bizonnyal a nyomdatechnika fejlődését jelzi.

Az albumokat lapozgatva láthatjuk, hogy a belső tipográfia (címnegyed, kenyérszöveg, képek és képaláírások elrendezése) és a tartalmi felépítés is hasonló. A szennycímdalra olvasható a sorozatcím és a művész neve, amely egyben a főcímet is jelenti. Alatta az alcím Goya esetében: *festői életműve*, Dürer esetében: *életműve*.

A belső címdalra a cím alatt mindkét albumban feltüntetik a kötet elkészítésében jelentős munkát végző személyeket: az előszó és a tanulmány íróját; a korabeli dokumentumok és a művészek saját írásainak, valamint a katalógusoknak és kritikai gyűjteményeknek az összeállítóit. A címdal alján megjelenik a kiadó neve, azonban a kiadás évszáma és helye innen hiányzik.

A negyedik oldalon – copyright oldal – láthatjuk, hogy mindkét magyar nyelvű albumot olasz nyelvű kiadásból fordították. Feltüntetik – jól elkülönítve – a fordítások alapját képező eredeti albumok olasz nyelvű címét, kiadóját, a kiadás helyét és idejét, valamint a magyar fordítók és lektorok nevét. (A Goya-album esetében több fordító is szerepel az impresszumban.) A magyar címek – amelyek egyébként frappánsan visszaadják az albumok tartalmát – szóról szóra megegyeznek az olasz eredetivel: *Goya festői életműve* és *Dürer életműve*. Nincs külön feltüntetve, de mivel mindkét album eredetijét ugyanaz az olasz kiadó jelentette meg, elképzelhető, hogy az olasz nyelvű kiadások is egy sorozatban jelentek meg.

Érdekesség, hogy a copyright-ban a magyar fordítók mellett az eredeti olasz kiadó szerepel az eredeti kiadási évszámmal. A magyar Corvina kiadó azonban nem!

Az impresszumok valószínűleg terjedelmi okokból kerültek a negyedik oldalra, ahol a könyvek egyéb fontos adatai is találhatóak. (Mint a későbbiekben látni fogjuk, a kötetek utolsó páros oldalait e sorozat esetében másra használták fel.) Az

impreszumból tudhatjuk, hogy bár egy sorozat két kötetéről van szó, egyetlen közreműködő sem ugyanaz, és a két kötet más-más nyomdában készült. (Ezen nem is csodálkozhatunk, ha figyelembe vesszük a két könyv kiadása között eltelt nyolc évet.) Feltüntetik az ISBN- és ISSN-számokat, a felelős kiadót (de külön a kiadó nevét és címét nem), a felelős szerkesztőt, a műszaki vezetőt, a műszaki szerkesztőt, az ív-terjedelmet, a kiadás évét (de a kiadás helyét itt sem), valamint az előállító nyomda nevét és városát. A később megjelent Dürer-album impreszumában már külön feltüntetik a szedést végző kft. nevét is. Az, hogy ezt a munkafázist nem a kiadó, hanem egy különálló cég végezte, jelzi a hazai könyvkiadás rendszerváltozás utáni átrendeződését is. Az eddig zárójelben megemlítettéken kívül súlyos hiányosságnak tartom, hogy a negyedik oldalon egyik albumban sem tüntették fel a borítón szereplő művek címét.

A Goyát bemutató album első, ofszet papírra nyomott oldalain saját írásai és korabeli dokumentumok segítségével mutatják be a művészt és munkásságát, majd korabeli kritikák és fekete-fehér rajzok, nyomatok következnek. Ezután 64 oldalon keresztül a festményeket láthatjuk színesben, fényes műnyomó papíron. (A fényes műnyomó papír használata nem a legszerencsésebb, mert lámpafénynél – a tükröződés miatt – megnehezíti a színes képek tanulmányozását.) A képek felülre és középre zárva helyezkednek el. A képaláírások minden esetben az oldal alján, balra zárva találhatóak. A színes képeket a fekete-fehér dokumentáció követi szintén 64 oldalon, szintén műnyomó papíron: irodalom, életrajzi adatok és Goya képeinek katalógusa fekete-fehér képekkel. Az albumot a mutatók és a tartalomjegyzék zárja. Az utolsó páros oldalon a fényképek eredetének felsorolását olvashatjuk.

A Dürert bemutató album felépítése nagyon hasonló. Az első oldalakon Giorgio Zampa előszavát olvashatjuk, majd Dürer művészetét ismerhetjük meg a korabeli kritikák tükrében, végül a művész néhány rövid írását olvashatjuk. Ezután a Goya-albumhoz hasonlóan 64 oldalon keresztül a művész festményeit láthatjuk színesben. Az elrendezés és a tipográfia is ugyanaz. Az ezt követő dokumentáció ugyanazokat a fejezeteket tartalmazza, mint a Goya-album hasonló része, azzal a különbséggel, hogy ennél a könyvnél ezt a részt műnyomó papír helyett vastag, fehér ofszet papírra

nyomták – az első részhez hasonlóan. Viszont a fekete-fehér képek – például Dürernek a függelékben megtekinthető metszetei – az ofszet papíron is nagyon jól láthatók, a legapróbb részletek is kivehetők. Jobb a fekete-fehér, ofszet papírra nyomott képek minősége, mint a Goya-album esetében. Látszik, hogy a famentes ofszet papír kevesebb nyomdafestéket szívott fel, mint a Goya-könyv bizonyos mennyiségű faanyagot tartalmazó szintén ofszet papírja.

Fentiekből jól látszik, hogy az albumok – jellegükből adódóan is – kevesebb szöveges részt és jelentős mennyiségű képet tartalmaznak. Nehezen hihető, hogy egy-egy ilyen nagy művész életműve tíz-tizenöt szöveges oldalon bemutatható, ugyanakkor igaz az is, hogy a művészt alkotásain keresztül lehet legjobban megismerni. A jelentős számú színes festmény szerepeltetése tehát indokolt, de a festőket bemutató szöveges részek lehetnének hosszabbak is.

Az oldalszámok elhelyezése sajátos, de mindkét albumban ugyanolyan. Az albumok első, szöveges részében az oldalak alján és szélén helyezkedik el. A színes képeknél nincs oldalszám, itt a képeket római számokkal jelölik. Az ezt követő dokumentációban újra van oldalszámozás, mégpedig folytatólagosan, beleszámítva a színes oldalakat is. Ezek az oldalszámok azonban nagyjából az oldalak felső egynegyedénél, az oldalak vágási szélén, a tükrön kívül helyezkednek el, és betűtípusuk is eltér az albumok első felében használttól. Mindkét megoldás jól alkalmazható, azonban egy könyvön belül célszerűbb egységes oldalszámozást alkalmazni.

Mindkét album jól használható a laikus érdeklődők és a témában jobban elmélyülni kívánó, hozzáértő szakemberek számára is. Az albumok első felében található rövid bemutató írások mindenki számára tartalmazhatnak érdekes és hasznos információkat, a színes képek mindenki számára élvezhetők. Az albumok második fele, a dokumentációk, már inkább a szakemberek és a témában jobban elmélyedni kívánók számára tartogatnak hasznos fejezeteket, de például az életrajzi adatok a laikus olvasó számára is érdekesek lehetnek.

Az albumok mérete és kivitelezése megfelel a belső tartalomnak. Az igényes megjelenés, a keménytábla, a cérnafűzés, a műnyomó papír és a színes képek

alkalmazása mind-mind azt sugallják az érdeklődőnek, hogy hasznos, időtálló tartalommal fog találkozni az albumokban. A könyvek mérete jó érzékkel találja el a nagyméretű színes képek megfelelő bemutatásának módját, ugyanakkor a szöveges részeknél sem zavaró ez a méret. Az olvasást segíti a szövegek két- (az albumok első felében), illetve öt hasábra (a dokumentációkban) tördelése.

Úgy érzem, hogy összességében az albumok méltó módon mutatják be a nagy művészek életét és munkásságát, azonban a részletekre és a sorozat köteteinek egységességére egy hajszálnyival jobban kellett volna figyelni.